

УДК 353:332

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5\(47\)-63-78](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5(47)-63-78)

Гавкалова Наталія Леонідівна доктор економічних наук, професор, зав. каф. державного управління, публічного адміністрування та економічної політики, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, тел.: (050) 622-61-48, <https://orcid.org/0000-0003-1208-9607>

Гордієнко Лариса Юріївна кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, тел.: (050) 557-18-03, <https://orcid.org/0000-0003-4971-6264>

СИСТЕМА ТА МЕХАНІЗМИ ПОВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ (АРХЕТИПНИЙ ПІДХІД)

Анотація. Визначено передумови повоєнної трансформації публічного управління, в тому числі на регіональному рівні. Підкреслено, що зміни, які відбуваються у світі, в тому числі в одній з його підсистем – публічному управлінні, вимагають підходу до системи органів публічного управління, в тому числі органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, як до динамічних систем, що змінюються в часі. Визначено, що в Україні є необхідність проведення наукових досліджень щодо повоєнної трансформації публічного управління, яка викликана низкою проблем, які, перш за все, стосуються створення науково-методологічного підґрунтя управління трансформаційними процесами, як на загальнодержавному, так і регіональному рівні. Доведено необхідність здійснення повоєнної трансформації публічного управління з урахуванням архетипного підходу. Визначено сутність та зміст трансформаційних змін, в тому числі у сфері публічного управління як на рівні держави, так і регіонів. Проаналізовано полісемію поняття «трансформація». Надано загальну класифікацію трансформацій. Надано визначення поняття «трансформація» на підставі комплексного підходу з урахуванням концепції управління змінами стосовно змін, що здійснюються в будь-якій соціально-економічній системі (державі, регіоні, системі органів публічної влади, установі, організації тощо), у процесі яких змінюється не тільки стан і форма самої системи, але і характер дій та операцій, які відбуваються в ній, тобто здійснюється процес перетворень. Підкреслено, що процес публічного управління слід розглядати як зв'язки між контингентом виборців та державними (регіональними) програмами, розробленими для надання послуг

цим виборцям. Визначено, що формування системи та механізмів повоєнної трансформації публічного управління регіонів має базуватися на концепції управління трансформаційними процесами в соціально-економічних системах з урахуванням архетипного підходу. Зазначено, що в процесі повоєнної трансформації публічного управління на регіональному рівні слід враховувати проблеми та суперечності, які можуть успадкувати регіони у післявоєнний час.

Ключові слова: архетипний підхід, механізми, повоєнна трансформація, публічне управління, регіональний аспект, система.

Gavkalova Nataliya Leonidivna Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Public Administration, Public Administration and Economic Policy, Semyon Kuznets Kharkiv National University of Economics, tel.: (050) 622-61-48, <https://orcid.org/0000-0003-1208-9607>

Gordiienko Larysa Yuriivna Candidate of economic sciences, associate professor, Semyon Kuznets Kharkiv National University of Economics, tel.: (050) 557-18-03, <https://orcid.org/0000-0003-4971-6264>

SYSTEM AND MECHANISMS OF POST-WAR TRANSFORMATION OF PUBLIC ADMINISTRATION: REGIONAL ASPECT (ARCHETYPAL APPROACH)

Abstract. The prerequisites for the post-war transformation of public administration, including at the regional level, are defined. It is emphasized that the changes taking place in the world, including in one of its subsystems - public administration, require an approach to the system of public administration bodies, including executive and local self-government bodies, as dynamic systems that change over time. It was determined that in Ukraine there is a need to conduct scientific research on the post-war transformation of public administration, which is caused by a number of problems, which, first of all, relate the creation of a scientific and methodological basis for the management of transformation processes, both at the national and regional levels. The need for the post-war transformation of public administration, taking into account the archetypal approach, has been proved. The essence and content of transformational changes, including in the field of public administration both at the state and regional levels, have been determined. The polysemy of the term "transformation" is analyzed. A general classification of transformations is given. The definition of the concept of "transformation" is provided based on a comprehensive approach, taking into account the concept of change management in relation to changes that are carried out in any socio-economic

system (state, region, system of public authorities, institution, organization, etc.), in the process of which changes not only the state and form of the system itself, but also the nature of actions and operations that take place in it, that is, the process of transformations is carried out. It is emphasized that the process of public administration should be considered as connections between the contingent of voters and state (regional) programs designed to provide services to these voters. It was determined that the formation of the system and mechanisms of the post-war transformation of the public administration of the regions should be based on the concept of management of transformational processes in socio-economic systems, taking into account the archetypal approach. It is noted that in the process of post-war transformation of public administration at the regional level, problems and contradictions that may be inherited by the regions in the post-war period should be taken into account.

Keywords: archetypal approach, mechanisms, post-war transformation, public administration, regional aspect, system.

Постановка проблеми. Російська агресія, яка набула повномасштабного обсягу з 24 лютого 2022 року, вимусила здійснювати структурні перетворення, трансформації в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства, як на національному, так і регіональному рівнях, в тому числі з урахуванням необхідності повоєнної трансформації публічного управління. Відповідно на загальнонаціональному рівні був розроблений План Відновлення України (ПВУ), згідно якому візія Відновлення України: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій» [1]. План Відновлення України спрямований на прискорення стійкого економічного зростання. В рамках плану визначено перелік Національних програм для досягнення ключових результатів. План розрахований на десять років з розбивкою на два етапи: 2023–2025; 2026–2032. Відповідно ПВУ заплановано 850 проєктів, в тому числі на першому етапі – 580 з фінансуванням більше 350 млрд. дол., на другому – 270 проєктів з фінансуванням більше 400 млрд. дол. Серед національних програм (НП), реалізація яких має забезпечити основи відновлення, в тому числі щодо системи публічного управління, є НП «Основи відновлення: Зміцнення інституційної спроможності» з фінансуванням біля 0,1 млрд. дол. Ця НП включає 65 проєктів, відповідно до яких має здійснюватися повоєнна трансформація публічного управління.

Актуальність дослідження. Зміни, що відбуваються у світі, в тому числі в одній з його підсистем – публічному управлінні, вимагають підходу до системи органів публічного управління, в тому числі органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, як до динамічних систем, що змінюються в часі. Для того щоб успішно функціонувати у світі, що змінюється, ця система

як в цілому, так і окремі її складові, мають пристосовуватися до змін, які відбуваються в оточуючому їх середовищі, виявляючи тенденції, що намічаються, і передбачуючи ті перетворення, які необхідно здійснити з метою їх ефективного функціонування.

На сьогодні система публічного управління в цілому та її складова – підсистема органів публічного управління, як і вся країна, знаходяться під впливом російської агресії, що вимагає відповідних трансформацій, в тому числі на інституційному рівні, враховуючи як загальнодержавні, так і регіональні інституції. Це було викликано, тим, що повномасштабне військове вторгнення північних сусідів завдало потужного удару по всіх ланках життєдіяльності українського суспільства, передусім економічної системи нашої держави. Знизилося виробництво основних видів продукції. Зокрема тієї, що становить основу експортного потенціалу України. Так, протягом першого місяця війни лише 17% великих підприємств продовжували працювати без будь-яких обмежень. Ще 30% змогли перейти на роботу в он-лайн-режимі. Решта або не працювали зовсім, або призупинили діяльність, якщо не до мирних, то принаймні до спокійніших часів [2]. Станом на початок квітня 2022 року, понад 50% українців втратили роботу. Насамперед це стосувалося працівників великих старопромислових підприємств, розташованих у південно-східному регіоні України [3]. Враховуючи зазначене, уряд в екстреному порядку запровадив низку важливих регуляторних новацій. Вони були покликані зменшити фіскальне навантаження на бізнес та стимулювати розвиток малого підприємництва. Зокрема, було дозволено переходити на третю групу спрощеної системи оподаткування платникам податку із оборотом до 10 млрд грн із необмеженою кількістю працівників [4].

Необхідність проведення наукових досліджень щодо повоєнної трансформації публічного управління в Україні викликана низкою проблем, які, перш за все, стосуються створення науково-методологічного підґрунтя управління трансформаційними процесами, як на загальнодержавному, так і регіональному рівні, визначення систем та механізмів здійснення повоєнної трансформації, усвідомлення її важливої ролі в процесі здійснення публічного управління, в тому числі на регіональному рівні, враховуючи його специфіку й особливості. Повоєнні трансформаційні зміни та процес управління ним и повинні базуватися на архетипах співучасті кожного члена громади. Отже, враховуючи означене вище, можна стверджувати про актуальність і своєчасність питань, пов'язаних з розглядом системи та механізмів повоєнної трансформації публічного управління з урахуванням регіонального аспекту й архетипного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика повоєнної трансформації публічного управління стає на сьогодні вельми перспективним

напрямом трансформаційного менеджменту соціально-економічних систем, предметом дослідження якого є теоретичні положення, системи, механізми, методи та методичні підходи, а також інструментарій управління трансформаціями в умовах глобальних, національних, регіональних та організаційних змін.

Дослідженням трансформаційних процесів в соціально-економічних системах приділено увагу багатьох вчених, серед яких Д. Бабич [5], А. Гальчинський [6], Н. Гражевська [7], Б. Заблоцький [8], М. Кизим, А. Пилипенко, І. Ялдіні [9] та інші.

Щодо повоєнної трансформації публічного управління України слід відмітити, що увага більшості фахівців присвячена відновленню країни, здійсненню інституційних змін. Зокрема ця проблематика знайшла висвітлення в працях О. Гетмана [10], Б. Данилишина [11], С. Писаренко [12], а також в праці за результатами Дослідницького проєкту, ініційованому ІСАР “Єднання” та виконаному Київським міжнародним інститутом соціології в рамках проєкту «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України», який реалізується ІСАР “Єднання” у консорціумі з Українським незалежним центром політичних досліджень (УНЦПД) та Центром демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) завдяки ширій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (АМР США) [13].

Питання регіонального повоєнного розвитку знайшли висвітлення в працях таких вчених, як І. Чикаренко, Т. Маматова, О. Чикаренко [14], Д. Бондаренко [15], М. Волосюк [16] й інших.

Розгляду проблем публічного управління з точки зору архетипного підходу присвячені праці Е. Афоніна та представників його наукової школи [17; 18].

Дослідженню окремих питань міжнародного досвіду повоєнної реконструкції присвячені праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, які знайшли висвітлення, в тому числі в матеріалах міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 квітня 2023 р.) [19]. Разом з тим, незважаючи на значні дослідження міжнародного досвіду здійснення повоєнних трансформаційних змін, в тому числі у сфері публічного управління, а також досвід України щодо перебудови країни та її регіонів під час воєнного стану, актуальність цієї проблеми зростає.

Визначення невирішених раніше завдань загальної проблеми. Незважаючи на вітчизняні наукові публікації в галузі публічного управління, до теперішнього часу немає єдиної думки щодо побудови моделі повоєнної трансформації публічного управління, в тому числі з урахуванням регіонального аспекту на засадах архетипного підходу, що зумовлює доцільність дослідження зазначених питань. У зв'язку з цим виникає також

потреба в формуванні теоретико-методологічної бази розробки системи та механізмів повоєнної трансформації публічного управління як на рівні держави, так і її регіонів, враховуючи архетипи дослідження.

Мета. З огляду на зазначене вище, мета статті – теоретико-методологічне обґрунтування сучасної концепції повоєнної трансформації публічного управління, яка спирається на архетипи прямої демократії.

Досягнення мети зумовило постановку та вирішення наступних завдань: визначення сутності та змісту трансформаційних змін, в тому числі у сфері публічного управління як на рівні держави, так і регіонів ;

здійснити аналіз полісемії поняття «трансформація»;

здійснити загальну класифікацію трансформацій;

обґрунтування розглядати процес публічного управління як зв'язки між контингентом виборців та державними (регіональними) програмами, розробленими для надання послуг цим виборцям;

доведення доцільності формування системи та механізмів повоєнної трансформації публічного управління регіонів на базі концепції управління трансформаційними процесами в соціально-економічних системах з урахуванням архетипного підходу;

обґрунтування необхідності розроблення та впровадження механізмів повоєнної трансформації публічного управління розвитку регіонів, що зокрема, зумовлено тим, що в післявоєнний час гостро набуде питання децентралізації влади в Україні, тому основний центр соціально-економічного розвитку має переміщуватися на регіональний рівень.

Виклад основного матеріалу. У суспільних науках трансформація трактується як процес подолання істотних елементів старого порядку, визначення нових цілей та специфічних засобів досягнення нової якості явища або системи [7, с. 161].

Аналіз засвідчує, що серед науковців немає єдності щодо розуміння сутності процесу трансформації соціально-економічних систем, що підтверджується також думкою, яка висловлена дослідником економічних систем епохи глобальних змін Н. Гражевською, яка зробила висновок, що у найзагальнішому трактуванні цей процес визначається як зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей того чи іншого об'єкта, видозміна соціальних інституцій та структур, що часом супроводжується докорінним оновленням [7, с. 162].

У сучасній літературі трактування терміну "трансформація" часто пов'язують з поняттям "еволюція", використовуючи при цьому два підходи – широкий і вузький (табл. 1).

Таблиця 1

**Співвідношення понять «еволюція» та «трансформація»
за Н. Гражевською [7, с. 163]**

Еволюція	Трансформація
У широкому розумінні	
Процес розвитку природи й суспільства, що відбувається у формі поступових кількісних і стрибкоподібних якісних перетворень, стосується довгострокового періоду. Включає: 1) власне еволюцію як внутрішню цілісну послідовність низки поступових перетворень, що закономірно впливають одна з одної і в сукупності протягом тривалого часу ведуть до набуття об'єктом еволюції стійких, необоротних, нових для нього характерних рис; 2) трансформацію як процес оновлення системи у процесі стрибкоподібних якісних перетворень	Процес перетворень, який поєднує як еволюційну, так і революційну форми розвитку економічної системи. Момент переходу системи до іншої траєкторії розвитку трактується як царина революційних зрушень (революційні трансформації), а процес адаптації системи до нової траєкторії та накопичення факторів, що призведуть до майбутньої катастрофи, визначається процесом її еволюційного розвитку (еволюційні трансформації)
У вузькому розумінні	
Складова трансформаційного процесу, більш-менш поступовий об'єктивний процес конкретно-історичних перетворень, переважно кількісних змін, що передують якісним змінам	Складова еволюційного процесу, короткостроковий процес оновлення системи у процесі стрибкоподібних якісних перетворень

Доцільно також зауважити, що співвідношення понять "еволюція" та "трансформація" є об'єктом постійних суперечок між науковцями, які схильні трактувати ці поняття широко або вузько, внаслідок чого одне з них виступає як частковий прояв іншого, більш загального. Причиною цих дискусій, на нашу думку, є реальна плинність зазначених понять, різноманітність підходів до їх застосування, невизначеність та динамічність межі їхнього тлумачення у співвідношенні з іншими сутностями (табл. 2).

Таблиця 2

Полісемія поняття "трансформація"

Автори	Зміст ідеї / визначення	Переважаючий підхід
1	2	3
В. Бодров	Трансформація економічних систем визначається як перехід від одного типу організації господарчого життя суспільства до іншого, як заміна форм економічної системи відповідно до модернізації або перетворення елементів, що її створюють. Розрізняється внутрішньо- та міжсистемна трансформація економіки	Транзитологічний підхід
О. Новикова, Р.Покотиленко	Трансформація соціально-економічної системи держави повинна передбачати значні системні зміни в економічному, політичному, соціальному і правовому середовищах для підвищення добробуту населення та його захищеності від впливу зовнішніх і внутрішніх загроз	3 точки зору економічної безпеки
Р. Холл	Перетворення розглядаються як різновид організаційних змін. При цьому організація – це організм, що зароджується, змінюється і вмирає	Екологічний підхід
Кімберлі і Куїнн	Перетворення є великою зміною організаційної стратегії, структури та процесу. До перетворень можуть змусити різні фактори: наприклад, зниження продуктивності, усвідомлення нових можливостей, зміни в законодавстві тощо	Підприємницький підхід
С. Богачев, В. Полуянов	Трансформація підприємства припускає кардинальні зміни системи управління, перетворення її із виконавчого механізму в повноцінну систему управління з необхідними аналітичними, плановими, прогнозними й іншими функціями, що притаманні повноцінній системі, за допомогою методологічної бази, яка формується державою	Державницько-інституціональний підхід
Дж. Г. Бойетт, Дж. Т. Бойетт	Трансформація – це комплекс стрімких, фундаментальних і довгострокових змін, скерованих на всю систему в цілому	Системний підхід
Л. Фопп	Трансформація – це старанно запланована комплексна перебудова підприємства, яка має забезпечити його існування на тривалий строк	Стратегічний підхід
П. Сенге	Трансформація – це або одноразове перетворення, або ж дійсно великі зміни, які досягаються у ході чисто адміністративних програм	Адміністративний підхід
Д. Миллер, П. Фризен	Трансформація – це квантовий скачок на відміну від змін "по частинах", коли раз за разом змінюється тільки один елемент (наприклад, спочатку – стратегія, потім структура, і, нарешті, система), і означає одночасну зміну безлічі організаційних компонентів	Підхід школи конфігурації стратегічного менеджменту
Л. Вінарик, Н. Васильєва	Поняття «трансформація» означає перехід від однієї стадії розвитку в іншу, який супроводжується зміною її структурних і функціональних характеристик	Підхід на підставі розвитку систем

Слід відмітити, що якщо використати комплексний підхід з урахуванням концепції управління змінами, термін "трансформація" доцільно використовувати стосовно змін, що здійснюються в будь-якій соціально-економічній системі (державі, регіоні, системі органів публічної влади, установі, організації тощо), у процесі яких змінюється не тільки стан і форма самої системи, але і характер дій та операцій, які відбуваються в ній, тобто здійснюється процес перетворень.

Важливим етапом дослідження трансформацій, що притаманні соціально-економічним системам, в тому числі публічної сфери, є їх класифікація залежно від певних ознак, наприклад, такі, що використовуються при класифікації систем і процесів, що в них протікають. У табл. 3 надана загальна класифікація трансформацій, яка розроблена на підставі системного уявлення.

Таблиця 3

Загальна класифікація трансформацій

Ознака класифікації	Трансформація
1	2
Природа об'єктів, яким притаманні трансформації	Біологічна, соціальна, економічна, технічна, фізична, інша
Природа процесів, що піддані трансформації	Фізична, економічна, соціальна, управлінська, організаційна, виробнича, політична, інша
Походження трансформації	Об'єктивна (незалежна від людини), суб'єктивна (така, що ініційована людиною)
Ступінь визначеності дії (протікання)	Детермінована (визначена), недетермінована (стохастична)
Причина виникнення відносно до об'єкта (системи), що трансформується	Зовнішня, внутрішня
Реакція на вплив зовнішнього середовища	Адаптивна, неадаптивна
Керованість	Керована, некерована
Період протікання	Довгострокова (понад 5 років), середньострокова (від 3 до 5 років), короткострокова (від 1 року до 3 років), швидкоплинна (до 1 року)
Повнота охоплення об'єктів	Повна, неповна
Кількість включених компонентів	Загальносистемна, часткова
Рівень ієрархії системи, що трансформується	Суперсистемна, системна, підсистемна, елементна
Процедура перетворення	Аналітична, моделююча, ручна, машино-ручна

Для подальшого аналізу важливе значення набирають такі атрибути трансформації: організаційний рівень здійснення трансформації; системність, тобто взаємозв'язок і взаємозалежність всіх частин об'єкта (процесу), що трансформується; складність і глибина трансформації; невизначеність щодо подальших дій; утрудненість виміру результатів трансформаційної трансакції; взаємозв'язок з іншими трансакціями, які здійснюються в тій чи іншій системі; керованість трансформаційних трансакцій, тобто можливість цілеспрямованих впливів на об'єкт (процес), що трансформується.

Відновлення України та її регіонів має відбуватися на науковій основі тобто з урахуванням теоретичних концепцій й накопиченого досвіду. Серед наукових концепцій, які набувають все більшої потреби в практиці публічного управління, враховуючи змінність умов, в яких знаходяться соціально-економічні системи (держава, регіон, систем органів публічної влади, публічна установа, організація тощо), слід виділити концепцію управління трансформаційними процесами в складних соціально-економічних системах, в тому числі з урахуванням системного й архетипного підходів.

З точки зору системного підходу публічне управління слід розглядати як процес впливу відповідних груп суспільства. На рис. 1 схематично показаний процес публічного управління як зв'язки між контингентом виборців та державними (регіональними) програмами, розробленими для надання послуг цим виборцям.

Отже, в демократичних суспільствах процес публічного управління базується на архетипному підході, який враховує різні види зв'язків між людиною і державою, яка розробляє і виконує програми, спрямовані на підвищення добробуту людей. При цьому архетипний підхід до публічного управління передбачає побудову «партнерської» моделі публічного управління, в якій відповідно до думки М. Арпентьєвої «соціальні зв'язки, організаційні мости й сімейні узи є компонентами соціального капіталу, який може відрізнятись за своєю якістю, але в цілому слугує розвитку людей, організацій, суспільства» [21, с. 29].

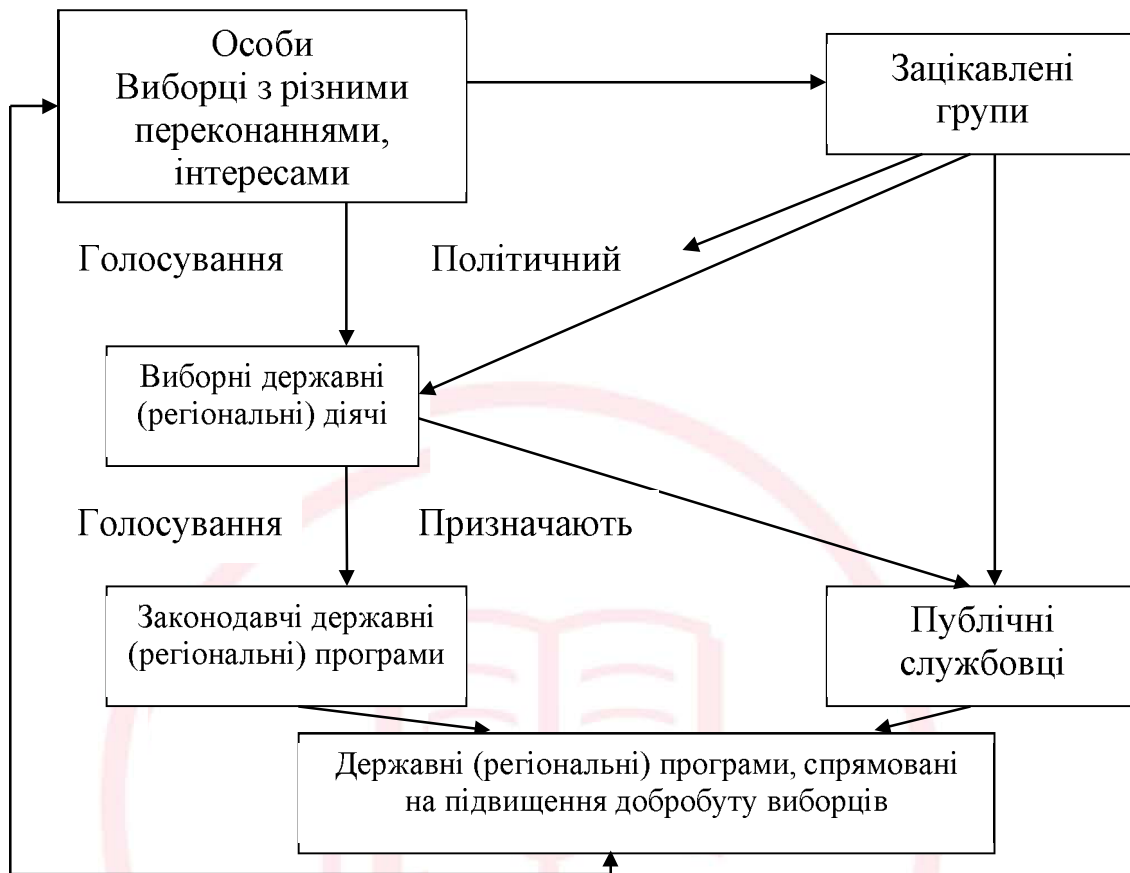

Рис. 1. Процес публічного управління як зв'язки між контингентом виборців та державними (регіональними) програмами, розробленими для надання послуг цим виборцям. Розроблено на підставі [20, с. 231]

Формування системи та механізмів повоєнної трансформації публічного управління регіонів має базуватися на концепції управління трансформаційними процесами в соціально-економічних системах з урахуванням архетипного підходу. При цьому слід враховувати проблеми та суперечності, які можуть успадкувати регіони у післявоєнний час, а саме:

низка взаємопов'язаних проблем регіонального соціально-економічного розвитку, які виникають між продуктивними силами та застарілими формами організації суспільного життя, виробництвом і споживанням;

суперечності між: посиленням традиційної моделі та повномасштабним оновленням регіонів (можлива «псевдомодернізація»); застарілим розміщенням продуктивних сил та їх формуванням у сучасних умовах (у межах адміністративної реформи); інерційною адміністративно-територіального поділу та новими територіями та підприємствами; процесами централізації та децентралізації (необхідність «нової регіоналізації», концепції якої взагалі

відсутні); рівнями розвитку регіонів, про що свідчать коливання значень валового регіонального продукту; тенденціями глобалізації та транскордонного співробітництва.

Територіальні диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів існують майже в усіх країнах незалежно від розмірів, економічного потенціалу, державного устрою та політичної системи. Вони мають прояв на всіх рівнях світового господарства. У зв'язку з цим пошук шляхів мінімізації негативних наслідків територіальних нерівномірностей розвитку, розроблення ефективної регіональної політики посідають одне з центральних місць у країнах світу, особливо в країнах із високорозвинутою економікою.

Як правило, поняття «регіон» тлумачать, як складову господарського механізму, а господарський механізм визначається як сукупність організаційних структур і конкретних форм і методів управління, а також правових норм, за допомогою яких реалізуються чинні в конкретних умовах економічні закони та процеси відтворення. При цьому безпосередньо механізм розглядається як сукупність організаційно-управлінських і економічних методів, форм, прийомів, інструментів і важелів впливу для забезпечення досягнення системи цілей соціально-економічного розвитку [22].

У сучасних умовах стає нагальною проблема розроблення та впровадження механізмів повоєнної трансформації публічного управління розвитку регіонів. Це, зокрема, зумовлено тим, що в післявоєнний час гостро набуде питання децентралізації влади в Україні, тому основний центр соціально-економічного розвитку має переміщуватися на регіональний рівень. У зв'язку з цим на перший план виступає оцінювання стану соціально-економічного розвитку територій. Необхідно з'ясувати, якими ресурсами володіє регіон, і виходячи з цього – які пріоритетні напрями його розвитку, які проблеми має регіон та які шляхи їх вирішення. Також необхідне порівняльне оцінювання розвитку регіонів, з цією метою треба визначити, які регіони забезпечують свій сталий розвиток, а які мають низький рівень економічного розвитку. Отримані відповіді дозволять розробити раціональну державну політику регіонального розвитку, визначити депресивні території, які потребують державної підтримки.

Перелічені вище проблеми вимагають повоєнної трансформацій системи публічного управління як на рівні держави, так і її регіонів задля забезпечення не тільки їх повоєнного відновлення, але і розвитку. При цьому вважаємо за доцільне повоєнну трансформацію здійснювати на підставі архетипного підходу, враховуючи постнекласичну модель (розвитку) суспільства, відповідно до якої, як зауважено в [21] архетипові основи управління глибоко осмислені, виділені продуктивні та негативні аспекти різних моделей, що застосовуються залежно від ситуації та особистісних особливостей спільноти, переживання необмеженості, творчість (інновації) моделей управління

Висновки. Таким чином, враховуючи вищезазначене надало можливість визначити теоретико-методологічні засади щодо формування системи та механізмів повоєнної трансформації публічного управління, враховуючи регіональний аспект та архетипний підхід, а саме:

визначено теоретико-методологічне підґрунтя повоєнної трансформації публічного управління у вітчизняній науці та обґрунтовано використання архетипного підходу з урахуванням розвитку сучасного суспільства;

розглянуто співвідношення понять «еволюція» та «трансформація», при цьому визначено, що ці поняття є об'єктом постійних суперечок між науковцями, які схильні трактувати їх широко або вузько, внаслідок чого одне з них виступає як частковий прояв іншого, більш загального. Причиною цих дискусій, на нашу думку, є реальна плинність зазначених понять, різноманітність підходів до їх застосування, невизначеність та динамічність межі їхнього тлумачення у співвідношенні з іншими сутностями;

розглянуто з точки зору полісемічного аспекту визначення поняття «трансформація» та доведено необхідність застосування комплексного підходу з урахуванням концепції управління змінами щодо терміну "трансформація", а саме цей термін доцільно використовувати стосовно змін, що здійснюються в будь-якій соціально-економічній системі (державі, регіоні, системі органів публічної влади, установі, організації тощо), у процесі яких змінюється не тільки стан і форма самої системи, але і характер дій та операцій, які відбуваються в ній, тобто здійснюється процес перетворень;

запропоновано загальну класифікацію трансформацій, яка підвищить обґрунтованість наукових досліджень в галузі публічного управління, в тому числі з метою повоєнних перетворень як на рівні держави, так і регіонів;

обґрунтовано при здійсненні повоєнної трансформації публічного управління враховувати зв'язки між контингентом виборців та державними (регіональними) програмами, розробленими для надання послуг цим виборцям з використанням архетипного підходу, який враховує різні види зв'язків між людиною і державою, яка розробляє і виконує програми, спрямовані на підвищення добробуту людей;

доведено, що формування системи та механізмів повоєнної трансформації публічного управління регіонів має базуватися на концепції управління трансформаційними процесами в соціально-економічних системах з урахуванням архетипного підходу. При цьому слід враховувати проблеми та суперечності, які можуть успадкувати регіони у післявоєнний час.

Література:

1. План Відновлення України : URL: <https://recovery.gov.ua/>.
2. Самаєва Ю. Як працює тил. // *Дзеркало тижня*. 2022. 31 березня : URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/jak-pratsjuje-til.html>.

3. Максимов В. Стало відомо, скільки українців втратили роботу через війну. *Today. Ua* : URL: <https://ukraine.today.ua/ru/stalo-yzvestno-skolko-ukrayntsev-poteryaly-rabotu-yz-za-voyny/>.
4. Реун А. Податково-митна реформа 2.0. *Дзеркало тижня* : URL: <https://zn.ua/ukr/business/podatkovovo-mitna-reforma-20.html>.
5. Бабич Д. В. Напрямки трансформації економічних систем і формування умов розвитку. *Вісник ХНУ. Економічна серія: Передвісники економічного розвитку промисловості та залізничного транспорту*. Харків : ХНУ, 2001. № 512. С. 145–150.
6. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. *Методологічні аспекти*. К. : Либідь, 2006. 312 с.
7. Гражевська Н. І. Економічні системи епохи глобальних змін. К. : Знання, 2008. 431 с.
8. Заблоцький Б. Ф. Перехідна економіка. К. : Видавничий центр "Академія", 2004. 512 с.
9. Кизим М. О., Пилипенко А. А., Ялдин І. В. Управління створенням і розвитком видатної корпорації : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2007. 208 с.
10. Гетман О. Ключові антикорупційні та інституційні зміни для відновлення України : URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/6/700868/>
11. Данилишин Б. Як забезпечити економічне зростання в умовах війни : URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/3/697664/>
12. Дослідження ініціатив у сфері повоєнного відновлення : URL: <https://ednannia.ua/189-doslidzhennia/12514-a-study-of-post-war-recovery-initiatives-2>
13. Писаренко С. Інноваційно-структурна трансформація як основа відбудови національної економіки України. *Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки для України: : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 квітня 2023 р.) / ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», Інститут вищої освіти НАПН України*. К., 2023. С. 22 : URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Mizhnar-istor-dosvid-povojen-rekonstrukcii-uroku-dla-Ukrainy.pdf>.
14. Чикаренко І., Маматова Т., Чикаренко О. Стратегічний розвиток територіальних громад у повоєнний період: нові виклики та вимоги. *Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 4 травня 2023 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко; Т.В. Маматової*. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 8–11.
15. Бондаренко Д. Корпоративно-кластерний підхід як інструмент активізації процесів відновлення територіальних громад. *Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 4 травня 2023 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко; Т.В. Маматової*. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 43–47.
16. Волосюк М. Пріоритети державної регіональної політики України в контексті викликів воєнного стану та повоєнної відбудови. *Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 4 травня 2023 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко; Т.В. Маматової*. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 56–58.
17. Афонін Е. А., Гонюкова Л. В., Войтович Р. В. Громадська доля у творенні та здійсненні державної політики. К.: Центр сприяння інституційному розвитку держ. служби, 2006. 160 с.
18. Афонін Е. А., Мартинов А. Ю. Архетипні засади моделювання соціальних процесів. *Публічне урядування*. 2016, № 2 (3). С. 34–47.
19. Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки для України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 квітня 2023 р.) / ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», Інститут вищої освіти НАПН України. К., 2023.: URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Mizhnar-istor-dosvid-povojen-rekonstrukcii-uroku-dla-Ukrainy.pdf>.

20. Стігліц Дж. Е. Економіка державного сектора / Пер. з англ.. А. Олійник, Р. Сільський. К. : Основи. 1998. 854 с.

21. Арпентьева М. Р. Архетипи й інновації державного управління : *Публічне урядування*. 2016, № 2 (3). С. 21–33.

22. Регіональна політика та механізми її реалізації. / за ред. М. І. Долішнього. Київ : Наукова думка. 2003. 489 с.

References:

1. Plan vidnovlennya Ukrayiny [Ukraine Renewal Plan]. URL: <https://recovery.gov.ua/> [in Ukrainian]

2. Samaeva Yu. (2022) Yak pratsyuye tyl. *Dzerkalo tyzhnya*. 2022. 31 berezhnya [How the rear works] // *Mirror of the week*. 2022. March 31. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/jak-pratsjuje-til.html> [in Ukrainian]

3. Maksymov V. Stalo vidomo, skilky ukrayintsiv vtratyly robotu cherez viynu [It became known how many Ukrainians lost their jobs because of the war] // *Today. Ua* : URL: <https://ukraine.today.ua/ru/stalo-yzvestno-skolko-ukrayntsev-poteryaly-rabotu-yz-za-voyny/> [in Ukrainian]

4. Reun A. Podatkovo-mytna reforma *Dzerkalo tyzhnya* [Tax and customs reform] // *Mirror of the week*. URL: <https://zn.ua/ukr/business/podatkovo-mitna-reforma-20.html>. [in Ukrainian]

5. Babych D. V. (2001) Napryamky transformatsiyi ekonomichnykh system i formuvannya umov rozvytku. [Directions of transformation of economic systems and formation of development conditions]. *Visnyk KHNU. Ekonomichna seriya: Peredvisnyky ekonomichnoho rozvytku promyslovosti ta zaliznychnoho transportu - KHNU Bulletin. Economic series: Forerunners of the economic development of industry and railway transport. Kharkiv: KhNU. № 512. P. 145–150.*

6. Halchynskyy A. (2006) Hlobalni transformatsiyi: kontseptualni alternatyvy. Metodolohichni aspekty. [Global transformations: conceptual alternatives. Methodological aspects]. К. : Lybid. 312 p.

7. Grazhevskaya N. I. (2008) Ekonomichni systemy epokhy hlobalnykh zmin [Economic systems of the era of global changes]. К. : Znannia. 431 p.

8. Zablotskyy B. F. (2004) Perekhidna ekonomika [Transitional economy] К. : Academy Publishing Center. 512 p.

9. Kyzym M. O., Pylypenko A. A., Yaldin I. V. (2007) Upravlinnya stvorenyam i rozvytkom vydatnoyi korporatsiyi : monohrafiya [Management of the creation and development of an outstanding corporation: a monograph]. Kharkiv: VD "INZHEK". 208 p.

10. Hetman O. Klyuchovi antykoruptsiyni ta instyutysiyni zminy dlya vidnovlennya Ukrayiny [Key anti-corruption and institutional changes for the restoration of Ukraine] URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/6/700868/>

11. Danylyshyn B. Yak zabezpechyty ekonomichne zrostannya v umovakh viyny [How to ensure economic growth in conditions of war] URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/6/700868/>

12. Doslidzhennya initsiatyv u sferi povoyennoho vidnovlennya [Study of initiatives in the field of post-war reconstruction] URL: <https://ednannia.ua/189-doslidzhennia/12514-a-study-of-post-war-recovery-initiatives-2>

13. Pysarenko S. (2023) Innovatsiyno-strukturna transformatsiya yak osnova vidbudovy natsionalnoyi ekonomiky Ukrayiny [Innovative and structural transformation as a basis for rebuilding the national economy of Ukraine] *Materials of the international scientific and practical conference (Kyiv, April 27, 2023) / State University of Economics and predicted National Academy of Sciences of Ukraine*, Institute of Higher Education of National Academy of Sciences of Ukraine. P. 22 : URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Mizhnar-istor-dosvid-povojen-rekonstrukcii-uroky-dla-Ukrainy.pdf>.